

Bekeerde moslims in mijn kerk?

'Als een moslim zich bekeert, wil hij geen religie aannemen, maar een familie vinden', zo schreef eens Sookhdeo die zelf als moslim christen werd. Hem een thuis bieden en hartelijk welkom heten in de gemeente is een blijvende zorg voor de kerk. Het is van belang dat christenen om de nieuwkomers heen staan en hen als broeders en zusters aanvaarden.

Dat is niet vanzelfsprekend. Velen zijn zich niet bewust van de strijd en moeiten die christenen met een moslimachtergrond (we gebruiken de afkorting MBB's, Muslim Background Believers) kennen en van hun geheel andere achtergrond. Ook is men zich er vaak niet van bewust dat de eigen kerkelijke gemeente sterk gestempeld is door de westerse cultuur en samenleving en daardoor een drempel vormt voor anderen om in eenheid Christus te dienen.

Kerkgang en lidmaatschap

Een thuis bieden gebeurt soms concreet door individuen of gezinnen. Maar de MBB verwacht ook dat de kerk als een nieuwe familie functioneert. Vragen die hierbij boven kunnen komen zijn: Welk kerkmodel sluit het best aan op zijn situatie? Zijn er kerken die er positief uitspringen, traditionele, evangelische of multiculturele gemeenten? Hoe beleeft een MBB die de moskee als achtergrond heeft, een christelijke gemeente en in het bijzonder een kerkdienst? Hoe reageren wij als zij onze diensten bezoeken?

Een MBB werd gevraagd wat hij vindt van kerkgang. Hij antwoordde weinig vleidend: *'Het is voor mij als een tandartsbezoek. Ik vind het moeilijk. Cultureel is het vaak totaal vreemd voor mij... In kerkdiensten ben ik vaker wel dan niet een toeschouwer van wat daar vooraan gebeurt en vaak is het voor mij entertainment. In de moskee neem ik meer deel aan de dienst van aanbidding. Ik hou van kleine samenkomsten die ik zie als een viering rondom eten en bijbelstudie en een gezamenlijke 'reis naar God'.'*

In veel westerse kerken is de band met elkaar vooral te beleven in zondagse erediensten. Dan staat de deur van de kerk wagenwijd open, dat wil zeggen tot het exacte tijdstip van aanvang. Dat de kerk daarbuiten andere activiteiten heeft waar je mogelijk ook welkom bent, vraagt vaak insiderkennis. Je moet nogal wat drempels nemen om daar aan deel te nemen.

De wereld waaruit de MBB komt verschilt hier hemelsbreed van. Moskeeën zijn dagelijks open, soms letterlijk de hele dag. Je kunt er terecht om gebeden te verrichten, maar ook voor ontmoeting met anderen, om wat te drinken en bij te praten. Hoewel het ook de plek is om islam- en koranonderwijs te krijgen, gaat het in de moskee toch wel eerst en vooral om het gezamenlijk verrichten van de gebeden. Iedere moslim kan aan deze eredienst actief meedoen. Een MBB die een kerkdienst meemaakt voelt zich vaak buitengesloten door de moeilijke preek, moeilijke liederen, moeilijke liturgische teksten en het minimaal zelf actief zijn in zo'n dienst.

De manier waarop gemeenten functioneren met een lidmaatschap is veelal vreemd en onbegrijpelijk voor hen die uit de wereld van de islam komen. Het kan op hen overkomen als een bedrijf met een goede organisatiestructuur waar veel geld in omgaat. Een collecte voor 'de kerkelijke kassen' dient te worden uitgelegd, evenals het systeem van een vaste vrijwillige bijdrage. Velen begrijpen niet wat het betekent ingeschreven te zijn bij een plaatselijke kerkelijke gemeente en dat het bij een verhuizing naar een andere plaats beter is je aan te sluiten bij een nieuwe plaatselijke gemeente.

Gepassioneerd of plechtig

Soms leeft de gedachte dat MBB's zich meer zullen thuis voelen in evangelische, charismatische of pinkstergemeenten met veel ruimte voor het gevoel. Dat kan het geval zijn, maar is wel afhankelijk van de persoon van de MBB. Het is waar dat hun *oosterse* achtergrond meebrengt dat zij 'warmbloediger' zijn, met meer gevoel voor passie en drama. Het kan zijn dat MBB's de ruimte die er in een dienst is voor spontane dingen waarderen ('We bidden vanmorgen speciaal voor Ahmed die het erg moeilijk heeft') en de taal herkennen die er gesproken wordt ('God, verbreek de macht van satan, bevrijdt Ahmed uit zijn klauwen!'). Het handenklappen en dansen in bepaalde gemeenten kan hen aanspreken. Maar hun islamitische achtergrond brengt mee dat juist uitingen van eerbied en ontzag in de samenkomsten van belang zijn. In de thuislanden van (ex)moslims is vaak sprake van veel drukte en kabaal op straat, maar zodra je de drempel van de moskee overstapt, kom je in een oase van rust. Wie een dienst in de moskee meemaakt, valt onmiddellijk de stilte en rust op. Na de oproep tot gebed hoor je hooguit geprevel van Arabische gebeden en het geruis van het gezamenlijk knielen. Het gaat er uitermate sober en plechtig aan toe. Moslims stellen die rust op prijs bij hun 'ibada', het islamitische woord voor dienst en aanbidding. Daarom kan het plechtige karakter van traditionele kerken MBB's juist aanspreken. Wanneer zij luidruchtige en springende christenen in charismatische samenkomsten meemaken, is de reactie niet zelden: 'Dit is geen huis van God maar een disco...'

Kerken stellen zich zeer verschillend op ten aanzien van MBB's, als ze er al mee te maken hebben. Wat doet men om de kloof tussen de MBB en de gemeente te overbruggen? Gaat men er zonder meer van uit dat de MBB zich dient aan te passen aan heel het reilen en zeilen van de kerk? Of is er bereidheid de MBB enigermate tegemoet te komen? Moet de MBB naar de kerk of gaat de kerk naar de MBB?

Aansluiten bij Nederlandse kerken

Dit is het patroon dat in de afgelopen decennia het meest is voorgekomen. MBB's die in Nederlandse kerken welkom worden geheten en daar onderdak vinden. Hier ontvangen

zij, evenals andere leden van de gemeente, pastorale zorg en aandacht. Zij zijn in Nederland en hebben te maken met een Nederlandse kerk die in een bepaalde traditie staat. Vandaar dat van hen verwacht mag worden dat zij zich tot op zekere hoogte aanpassen aan wat men gewoon is in deze kerk. Van de kant van de gemeente mag men verwachten oog en hart te hebben voor de achtergrond van de MBB en de grote verandering die de bekering in zijn leven heeft teweeggebracht, zonder direct tot allerlei aanpassingen te komen. Er zijn kerken die zich op allerlei manieren hebben ingezet om MBB's een nieuw thuis te bieden. Een belangrijk motief voor het opnemen van MBB's in Nederlandse kerken is de eenheid in Christus die men zo tot uitdrukking brengt. De kerk is immers niet gedeeld. Het Koninkrijk van God is multicultureel en het stichten van aparte kerken vanwege de andere culturele en etnische achtergrond van de nieuwkomers staat haaks op de door God bedoelde eenheid. Kerken kunnen door de inbreng van christenen uit andere culturen verrijkt worden. Er wordt niet verwacht dat de kerk allerlei tradities en vormen overboord gooit of aanpast ter wille van een MBB. Maar wel dat ze kritisch durft te kijken naar haar eigen kerkelijke cultuur. Er kan een proces in werking treden waarin men zich bewust wordt van het typisch eigene en ontdekt dat bepaalde vormen en tradities meer Nederlands blijken te zijn dan bijbels. Dat hoeft niet verkeerd te zijn, maar het besef ervan maakt wel ruimdenkender en milder naar 'vreemdelingen', en kan iets losmaken ten goede.

Aparte kerken voor allochtonen

Met name waar grote groepen allochtone christenen wonen, zien we nieuwe gemeenten ontstaan die gesticht zijn door en bedoeld zijn voor henzelf. Dat kan zijn vanwege de taal, maar meestal speelt ook de etniciteit een grote rol. Vooral het ontheemd zijn, het gemis van alles wat zo vertrouwd was in het thuisland, kan de drijvende motor zijn van het opzoeken van elkaar. Ook spelen wel missionaire motieven, het bereiken van volksgenoten met het evangelie, een rol.

Als het gaat om MBB's zien we dat met name Iraniërs zich hebben georganiseerd en eigen samenkomsten houden en enkele eigen kerken hebben gesticht. Vanuit de andere etnische groepen MBB's in Nederland zijn nog enkele kleine Arabischtalige samenkomsten ontstaan. De overige migrantenkerken in ons land bestaan niet uit MBB's, maar uit migranten die in hun thuisland al tot een kerk behoorden en een gemeente van die signatuur in Nederland hebben gesticht. Bijvoorbeeld de Koptisch-, Syrisch- of Armeens-orthodoxe kerk. Er zijn ook Koptische evangelische christenen die in een aantal steden hun eigen samenkomsten in de Arabische taal hebben. Soms komen daar MBB's naar toe vanwege de lage drempel in taal en cultuur. Maar het aantal MBB's dat zich aansluit bij allochtone kerken of migrantenkerken is zeer gering.

Dat sommige christenen uit de wereld van de islam hun eigen kerken stichten, staat hen natuurlijk vrij. Maar het behoort niet zo te zijn dat ze ertoe gedwongen worden omdat er voor hen bij de bestaande Nederlandse kerken geen plaats is.

Nieuwe multiculturele gemeenten stichten

Tamelijk nieuw in het Nederlandse kerkenlandschap zijn de multiculturele gemeenten, zoals ICF (International Christian Fellowship). Ze ontstonden met name in grote steden met veel allochtonen. Het zijn kerken die qua prediking in een reformatorische traditie staan, maar in de vorm van samenkomen dat juist loslaten. Men wil actief bruggen slaan naar buitenkerkelijken en anders-gelovenden, met een bijzondere aandacht voor allochtonen. Vandaar dat de diensten gewoonlijk (ook) in de Engelse taal zijn. De samenkomsten zijn laagdrempelig, de prediking is eenvoudig en direct. In een aantal gevallen gaat het om lokale kerken die qua bezoekersaantallen sterk terugliepen en voor de keus stonden te

stoppen of op geheel andere wijze verder te gaan. Met deze nieuwe vormen en dit nieuwe elan zijn gemeenten ontstaan die onmiskenbaar aantrekkingskracht hebben en mensen tot Christus en zijn gemeente hebben gebracht, ook moslims. Die aantrekkingskracht ligt voor de meeste MBB's niet in de Engelse taal waarin de diensten plaatsvinden, maar in de extra aandacht en intensieve omgang met hen, in de laagdrempeligheid van de diensten en activiteiten op diaconaal terrein.

Extra aandacht

Veel kerken willen oprecht een gastvrije gemeente zijn en spannen zich er voor in nieuwkomers die aandacht te bieden waar zij behoefte aan hebben. Hen opnemen is vanzelfsprekend als je de gemeente ziet als één gemeente van Jezus Christus, over etnische grenzen heen. Die eenheid kan men gestalte geven door erediensten te houden met alloctonen en autoctonen samen waarin het multiculturele van Gods Koninkrijk beleefd en gevierd wordt, met daarnaast, op dezelfde zondag of op andere momenten door de week, extra bijeenkomsten in groepen die 'iets met elkaar hebben'. Dat gebeurt bijvoorbeeld al met studenten, ouderen en jongeren, maar kan dus ook met MBB's die hun eigen specifieke vragen en achtergrond hebben.

Sommige kerken geven aan MBB's (vaak vluchtelingen) in de dagen voorafgaand aan de zondagse eredienst Nederlandse taalles in combinatie met bijbelstudie. Omdat de preek voor hen vaak moeilijk is vanwege de taal en de veronderstelde bijbelkennis, wordt het schriftgedeelte vast doorgenomen om thuis te raken in de tekst en in de dienst meer mee te nemen van de preek!

Er zijn landelijke en regionale bijeenkomsten voor Arabische en Turkse christenen, soms conferenties van een aantal dagen, ter aanvulling op - dus niet ter vervanging van - de eigen kerkdiensten en activiteiten. Veel Iraniërs en Afghanen worden verder geholpen door middel van celgroepen. De celgroep is dan verbonden met een plaatselijke Nederlandse gemeente en maakt deel uit van haar gemeenteactiviteiten. In de celgroepen worden nieuwelingen opgevangen, begeleid in kleine groepen van hooguit tien personen, totdat zij genoeg kennis hebben opgedaan om leiding te geven aan een nieuwe groep beginnelingen.

Pastorale begeleiders doen er goed aan de MBB steeds aan te moedigen samen te komen met andere christenen, op welke wijze dan ook. Het bezoeken van de samenkomsten van de hele gemeente is belangrijk, maar vergeet niet de kracht van de kleine groep waar onderlinge zorg en liefde gestalte kunnen krijgen. Ook al is het soms moeilijk en zijn er veel voorstellingen - in je eentje christen zijn is geen optie voor een volgeling van Jezus. We hebben elkaar nodig als levende stenen die samen een geestelijk huis vormen (1 Petrus 2:5). Samen luisteren naar wat God tot ons wil zeggen en ons verheugen in de veelkleurige wijsheid van God en de ondoorgrondelijke rijkdom van Christus (Efeziërs 3:8-9). We ontdekken wat God tot ons wil zeggen door onze nieuwe broeders en zusters, en staan tegelijk open voor wat de kerk van alle eeuwen ons leert en meegeeft.

Herman Takken

Stafwerker van Evangelie & Moslims en schrijver van *Welkom thuis. Pastorale zorg voor christenen met een moslimachtergrond*. Dit artikel bevat selecties daaruit.

